

СИНОНІМІЧНІ РЯДИ ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКИХ СЕНСОРНИХ ДІЄСЛІВ

Анотація. Аналізується структура синонімічних рядів сенсорних дієслів у давньоанглійській мові. Досліджені синонімічні зв'язки сенсорних лексем і класифіковані їхні синонімічні ряди за певними диференційними ознаками й типом сприйняття. Встановлено якісні та кількісні характеристики синонімічних рядів давньоанглійських сенсорних дієслів.

Ключові слова: *структура синонімічних рядів, синонімічні зв'язки, давньоанглійські сенсорні дієслова.*

Анотация. Анализируется структура синонимических рядов сенсорных глаголов в древнеанглийском языке. Исследованы синонимические отношения сенсорных лексем и классифицированы их синонимические ряды по определенным дифференциальным признакам и типу восприятия. Определены количественные и качественные характеристики синонимических рядов древнеанглийских сенсорных глаголов.

Ключевые слова: *структура синонимических рядов, синонимические отношения, древнеанглийские сенсорные глаголы.*

Abstract. The paper deals with the analysis of the structure of synonymic sets of the verbs of perception in the Old English. The synonymic relationships of the sensorial lexemes are under study and their synonymic sets are classified according to the distinctive features and types of perception. Qualitative and quantitative characteristics of synonymic sets of the old English perception verbs are defined.

Key words: *structure of synonymic sets, synonymic links, old English perception verbs.*

Синонімічний ряд – це важливий об'єкт історичної семантики. І. Стернін визначає синонімічний ряд як групу синонімів, об'єднаних навколо однієї домінанти [11, с. 257]. Домінанта, як правило, має більш загальне значення, зазвичай може замінювати інші синоніми в певних контекстах. Метою даної статті є виокремлення та класифікація синонімічних рядів сенсорних дієслів давньоанглійської мови, встановлення їхніх якісних та кількісних характеристик. Вивчення відношень між сенсорними дієсловами,

що складають синонімічні ряди, дає можливість простежити й описати ті внутрішньомовні зв'язки, якими характеризуються лексико-семантичний рівень мови, і взаємодію між ними, що робить синонімічний ряд реальним об'єктом семантики [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 12 та ін.]. Окрім цього, в синонімічних рядах сенсорних дієслів можна дослідити активізацію або ослаблення зв'язків між сенсорними лексемами, зміну співвідношення сфер вживання, тобто всі ті зміни, що відбуваються в лексико-семантичній сенсорній підсистемі англійської мови.

У лінгвістиці віддавна триває дискусія щодо синонімії, за ознаками якої утворюються синонімічні ряди. За словами С. Ульмана, встановлення відмінностей між синонімами вимагає загостреного відчуття [14, с. 182]. У мовознавстві аксіомою стало положення про відсутність абсолютної синонімії [14, с. 178]. Л. Блумфілд також заперечує існування повних синонімів: „... ми припускаємо, що цілковитих синонімів насправді не існує” [1, с. 148]. П.Р. Лутцайер підкреслює, що в природних мовах немає абсолютної рівності значень [13, с. 70]. Х.-М. Гаугер указує на неприйнятність загальноприйнятої дефініції синонімів, відповідно до якої синонімами є слова з однаковим значенням. Предметом синонімії, в його розумінні, є схожість, „легка” відмінність значень, а не їх ідентичність. Єдиним критерієм синонімії є взаємозамінність синонімів при незмінному значенні усередині деяких контекстів [12, с. 7–10; 14, с. 178–180]. Диференціювання синонімів досягається шляхом утворення синонімічних рядів, у яких семантичні відтінки й емоційні особливості одних слів виділяються на тлі інших слів [14, с. 182]. Дж. Лайонз розмежовує повну синонімію й абсолютну, трактуючи синонімію як рівність значення. Лексеми можна розглядати як повністю синонімічні в певному контексті в тому випадку, якщо вони мають те ж саме дескриптивне, експресивне й соціальне значення. Абсолютними синонімами вони вважаються тоді, коли в усіх своїх значеннях і в усіх контекстах є повністю синонімічними, такими, що мають однакову дистрибуцію [8, с. 452, 472]. Тому, на нашу думку, в мові не існує повністю ідентичних за значенням синонімів, а отже, правомірно розглядати синонімію як значну схожість значень слів при їх незначних семантичних відмінностях. З урахуванням такої точки зору ми побудували синонімічні ряди сенсорних діє-

слів у системі дієслова давньоанглійської мови. У ЛСП давньоанглійських СД візуального сприйняття виокремили 15 синонімічних рядів за такими домінантними диференційними ознаками: 1) „бачити, дивитися, бути свідком, зустрічати”; 2) „пильно оглядати, стежити, спостерігати”; 3) „досліджувати, уважно вивчати”; 4) „вказувати, відмічати, позначати”; 5) „втупитися поглядом”; 6) „розрізняти, розпізнавати”; 7) „знаходити, відкривати”; 8) „охопоняти”; 9) „супроводжувати, переслідувати, гнатися”; 10) „шукати, розшукувати”; 11) „показувати, демонструвати”; 12) „піклуватися, доглядати”; 13) „вести, направляти, проводити”; 14) „з’явитися, показатися”; 15) „розглядати, розцінювати, вважати” (див. табл. 1).

Таблиця 1

**Синонімічні ряди давньоанглійських сенсорних дієслів
візуального сприйняття**

№	Домінантна ознака синонімічних рядів	Компоненти синонімічних рядів	Всього
1	2	3	4
1.	Бачити, дивитися, бути свідком, зустрічати	<i>be-healdan, bi-healdan, wītan, ge-wītan, on-gītan, wlītan, be-wlītan, geond-wlītan, wlātian, be-wlātian, sceáwian, ge-sceáwian, sáwon, seón, be-seón, be-sión, bi-seón, ge-seón, gesión, ofer-seon, of-seón, ymb-seón, lócian, gelócian, a-smeágan, háwian, mittan, ge-mittan, on-findan, métan, ge-métan, ge-bídan</i>	32
2.	Пильно оглядати, спостерігати, стежити	<i>cépan, healdan, be-healdan, bi-healden, wītan, be-witian, be-weotian, gýman, géman, eáhtan, ymb-wlātian, sceáwian, læstan, ofer-seon, of-seón, on-seón, freoðian, lócian, on-cnáwan, háwian, ge-háwian, geond-sceáwian, ge-sceáwian, be-sceáwian, sáwon, hédan, behédan, ge-hýdan,</i>	28
3.	Досліджувати, ретельно оглядати, уважно вивчати	<i>neósian, sceáwian, under-sécan, cunnian, smeágan, a-smeágan, ge-smeágan, geháwian</i>	8
4.	Указувати, відмічати, позначати	<i>wīsian, técan, tácnian, tácnan, beácnian, ge-bícnian, bécnan</i>	7

Продовження табл. 1

1	2	3	4
5.	Втупитися поглядом	<i>wlitan, wlátian, lócian, starian, ge-starian</i>	5
6.	Розрізнити, розпізнати	<i>wītan, sáwon, ge-weorþian, on-cnáwan, ge-cnáwan, tó-cnáwan</i>	6
7.	Знаходити, відкривати	<i>findan, a-findan, ge-findan, on-findan, sécan, sécecan, métan, ge-métan, mittan, ge-mittan, ge-eówan, a-hicgan, a-hycgan</i>	13
8.	Охороняти	<i>wītan, be-weotian, be-gíman, eáhtan, besceáwian, weardian, wacian, ofer-wacian, wæccan, ge-wæccan, hédan, be-hédan, gehýdan, freoðian</i>	14
9.	Супроводжувати, переслідувати, гнатися	<i>læstan, ge-læstan, be-gýman, be-gíman, eáhtan, éhtan, folgian, æfter-folgian, wīsian, be-tácan, drifan, æ-drifan, be-drifan</i>	13
10.	Шукати, розшукувати	<i>neósian, neósan, niosan, ge-bídan, sécan, sécecan, a-sécan, ge-sécan, geond-sécan, gegyman, wénan, cunnian,</i>	12
11.	Показувати, демонструвати	<i>sceáwian, eáwan, ge-eáwan, ýwan, ge-ýwan, ge-eówan, eówian, æt-ýwan, æt-eówian, íwan, óþ-íwan, óþ-eáwan, wīsan, wīsian, ge-wīsian, weorþian, mis-weorðian, un-weorþian, cýðan, a-cýðan, ge-cýðan, tácan, be-tácan, getácan, técnan, tácnian, ge-tácnian, tácnian, ge-bícnian, on-fægnian</i>	30
12.	Піклуватися, доглядати когось	<i>gýman, be-gýman, be-wītian, géman, hédan, freoðian</i>	6
13.	Вести, направляти, проводити	<i>wīssian, wīsian, ge-wīsian, drifan, a-drifan, bedrifan, for-drifan, ge-drifan, þurh-drifan, to-drifan, lédan, a-lédan, ge-lédan, ge-lédan</i>	14
14.	З'являтися, показатися	<i>þyncan, ge-þyncan, on-þyncan, æt-īw(i)an, óþ-īwan, óþ-íwan, óþ-eáwan</i>	7
15.	Розглядати, розцінювати, вважати	<i>be-healdan, sceáwian, besceáwian, on-seón, lócian, háwian, gýman, be-gýman, géman, cépan</i>	10

Семантичний та якісно-кількісний аналізи показали, що синонімічні ряди за диференційними ознаками (далі – ДО) 1 і 11 (ну-

мерація рядів відповідає нумерації ознак) мають більшу кількість давньоанглійських сенсорних дієслів; відповідно менш виражені синонімічні ряди за ДО 5, 6, 12. У ЛСП давньоанглійських сенсорних дієслів аудитивного сприйняття ми виокремили 21 синонімічний ряд за ДО: 1) „сприймати на слух, чути, звертати увагу, слухати”; 2) „дізнатися, почути”; 3) „запитувати, вимагати, питати”; 4) „звучати, видавати звук, лунати”; 5) „слухатися, підкорятися”; 6) „питати поради, консультуватися”; 7) „не звертати увагу, не слухатися”; 8) „дозволяти, погоджуватися, вислухавши”; 9) „благати, прохати”; 10) „шукати, напитувати, вивідувати”; 11) „казати, говорити, стверджувати”; 12) „наказувати, командувати”; 13) „звертатися, вітати”; 14) „проклинати, говорити погане”; 15) „оголошувати”; 16) „кричати, викрикувати”; 17) „відповідати, відреагувати”; 18) „пророчити, прогнозувати”; 19) „інструктувати”; 20) „визнавати, сповідатися”; 21) „розповідати, декламувати” (див. табл. 2). Як показує дослідження, більшу кількість синонімів містять синонімічні ряди з домінантними диференційними ознаками 1, 11 і 15. Менш представлені синонімами синонімічні ряди 7, 9, 18, 19.

Таблиця 2

**Синонімічні ряди давньоанглійських сенсорних дієслів
сприйняття на слух**

№	Домінантна ознака синонімічного ряду	Компоненти синонімічного ряду	Всього
1	2	3	4
1.	Сприймати на слух, чути, звертати увагу, слухати	<i>on-gitan, on-gietan, on-giotan, on-geotan, ge-ascian, ge-acsian, ge-ahsian, ge-axian, ge-ahsian, ge-acsian, ge-acsigan, hlystan, gehlystan, hlysnan, hlosnian, hýran, ge-hýran, ge-híran, ge-héran, to ge-hýranne, ge-hýrenne, ge-heóran, héran, ge-héran, heorcnian, hercnian, ge-hercnian, hyrcnian, hiéran, gehiéran, ge-hióran, híran, ge-híran</i>	33
2.	Дізнатися, почути	<i>ge-axian, ge-ascian, ge-acsian, of-áxian, ge-ácsian, ge-ascian, ge-ahsian, ge-acsigan, ge-fragian, ge-frægen, ge-fregen, ge-frinan, ge-fricgan, ge-fricgean, ā-gitan</i>	15

Продовження табл. 2

1	2	3	4
3.	Запитувати, вимагати, питати	<i>ascian, æxian, acsian, frignan, ge-frignan, ge-frægnan, fricgan, fricgean, fricggan, frá-sian, ge-frásian, giwian, giowian, giwan, ge-giwian, on-sécan</i>	16
4.	Звучати, видавати звук, лунати	<i>hlynsian, hlinsian, hlynian, hlynnan, cyrman, cirman, dynian, clynan, swégan, sleán</i>	10
5.	Слухатися, підкорятися	<i>ge-hlystan, ge-hýran, híran, ge-híran, ge-heoran, ge-hioran, eáp-móðian, éd-móðian, éd-móðigan</i>	9
6.	Питати поради, консультуватися	<i>be-áscian, frinan, rædan, a-rædan, a-réðan, ge-ræðan</i>	6
7.	Не звертати увагу, не слухатися	<i>ofer-hýran, mis-híran, ofer-híran, ge-þafian</i>	4
8.	Дозволяти, погоджуватися, вислухавши	<i>þafian, ge-þafian, ge-þafigan, ge-þafigean, lífan, léfan, lýfan, a-liéfan, a-lifan, alyfan, ge-léfan</i>	11
9.	Благати, просити, прохати	<i>biddan, a-biddan, beóðan, bióðan</i>	4
10.	Шукати, напитувати, вивідувати	<i>a-sécan, a-sécean, on-sécan, cunnian, smeágan, smeán, tó-smeágan, tó-smeán</i>	8
11.	Казати, говорити, стверджувати	<i>cweðan, to cweðanne, a-cweðan, be-cweðan, bi-cweðan, ge-cweðan, mæðlan, meðlan, maðelian, on-týnan, cwidian, cwiddigan, cwy-dian, cwyddian, cwyddian, cwydian, secgan, secgean, secggan, secggean, sæcgan, a-sæcgan, ge-secgan, ge-sæcgan, ge-secgean, to ge-secganne, ge-secgenne, spre-can, specan, a-spre-can, ofer-spre-can, reccan, be-reccan, be-reccean, ge-bodian, reordian, clypian, clypigan, clipian, cleopian, clepian, wordian, wordlian, wurdlian, wordrian, swæsláccan, þingian, grētan</i>	48
12.	Командувати, наказувати	<i>hátan, beóðan, bióðan, be-beóðan, bi-beóðan, ge-beóðan, on-beóðan</i>	7
13.	Звертатися, вітати	<i>négan, négan, ge-négan, ge-négan, þingi-an, grētan</i>	6

1	2	3	4
14.	Проклинати, говорити погане	<i>hearm-cweðan, on-hyscan, ed-wítan, forsp[r]jecan, for-réðan, mis-réðan, hyrwan, hyrwian</i>	8
15.	Оголошувати	<i>cýðan, a-cýðan, ge-cýðan, cennan, cænnan, cynnan, a-beóðan, be-beóðan, ge-beóðan, on-beóðan, a-nemnan, secgan, secgean, secggan, secggean, sæcgan, a-sæcgan, ge-secgan, ge-sæcgan, ge-secgean; to ge-secganne, ge-secgenne, bodian, bodigan, bodigean, fôre-bodian, ge-bodian, to-bodian, ge-clipian, ge-clypian, spellian</i>	31
16.	Кричати, викрикувати	<i>cweðan, to cweðanne, ge-cweðan, cennan, cænnan, cynnan, cirman, cyrman, hrópan, clypian, clypigan, clipian, cleopian, clepian, forþ-clypian, ge-clypian, ge-clipian, clipigan, hryman, hréman</i>	20
17.	Відповідати, відреагувати	<i>a-cweðan, æfter-cweðan, and-werdan, and-wirdan, and-wyrdan, ond-wyrdan, geánþingian, on-cweðan, wip-cweþan</i>	9
18.	Пророчити, прогнозувати	<i>fôre-cweðan, bodian, bodigan, bodigean</i>	4
19.	Інструктувати	<i>in-timbrian, on-timbran, ge-teón</i>	3
20.	Визнавати, сповідатися	<i>andættan, anddetan, andettan, andetan, on-dettan, ondetan, andettean, and-hétan, and-ýtta, cýðan</i>	10
21.	Розповідати, декламувати	<i>cýðan, a-beóðan, secgan, secgean, secggan, secggean, sæcgan, a-sæcgan, ge-secgan, ge-sæcgan, ge-secgean; to ge-secganne, ge-secgenne, reccan, be-reccan, be-reccean, wreccan, a-wreccan</i>	18

ЛСП сприйняття на дотик має 19 синонімічних рядів з ознаками 1) „аплодувати, плескати”; 2) „схопити, захопити, заволодіти, взяти”; 3) „закувати, взяти в полон, ув’язнити”; 4) „доторкнутися, зачепити”; 5) „взяти з ворожими намірами”; 6) „прийняти, отри-

мати”; 7) „наблизитися, досягнути”; 8) „обійняти, тримати в обіймах”; 9) „знищити”; 10) „схопити розумово, зрозуміти, осягнути”; 11) „вкрасти”; 12) „бити, стукнути, битися, стукнутися”; 13) „пестити, ніжно доторкатися”; 14) „прилипати, приставати”; 15) „намацувати, йти навпомацки”; 16) „схопити, стиснувши”; 17) „позбавляти, віднімати, відбирати”; 18) „ударяти ногою, штовхати; брикати”; 19) „принести”. Місткіший за кількістю синонімів другий синонімічний ряд з ознакою „схопити, захопити, заволодіти, взяти” (див. табл. 3), незначні за обсягом синонімів синонімічні ряди 5, 11, 13, 15.

Таблиця 3

**Синонімічні ряди давньоанглійських сенсорних дієслів
тактильного сприйняття**

№	Домінантна ознака синонімічного ряду	Компоненти синонімічного ряду	Всього
1	2	3	4
1.	Аплодувати, плескати	<i>flocan, flōcan, clappan, þaccian, geþaccian, hafetian, hafettan, haftian</i>	8
2	Схопити, захопити, заволодіти, взяти	<i>fecgan, æt-fecgan, ge-fecgan, læccan, læcccean, ge-læccan, ge-læcccean, fēhan, fōn, to fōnne, a-fōn, ge-fōn, be-fōn, bi-fōn, for-fōn, ofer-fōn, on-fōn, wiþ-fōn, ge-græppian, græppian, gripan, for-gripan, ge-gripan, wiþ-gripan, hæftan, be-hæftan, ge-hæftan, ge-hæftnan, ge-hæftnian, æt-hrīnan, ge-hrīnan, ge-rīnan, reáfian, be-reáfian, niman, ge-niman, ge-nioman, ge-nyman, hreppan, for-hrepian, for-hreppan, ge-rácan, gerácccean, þegan, getan, a-getan, an-gitan, begeten, gitan, be-gitan, be-gietan, be-gytan, bi-gitan, bi-gytan, hédan, ge-hédan, aginnan, tacan, snédan, an-fōn</i>	60
3	Закувати, взяти в полон, ув'язнити	<i>feterian, ge-feterian, ge-fetrian, cyspan, æt-fōn, for-fōn, hæftan, ge-hæftan, ge-hæftnan, ge-hæftnian</i>	10

1	2	3	4
4	Доторкнутися, зачепити	<i>grétan, grápian, ge-grápian, gróþian, hrinan, a-hrinan, a-hrýnan, op-hrinan, æt-hrinan, et-hrinan, ge-hrinan, ge-rinan, ge-hrīnian, on-hrinan, hrepian, hreppan, a-hrepian, hreopian, ge-hrepian, tillan, ge-tillan, a-tillan, grasian, tacan</i>	24
5	Взяти з ворожими намірами	<i>fón, to fónne, for-fón, ofer-niman</i>	4
6	Прийняти, отримати	<i>fón, to fónne, a-fón, on-fón, under-fón, niman, ge-niman, ge-nioman, þegan, a-þecgan, þicgan, ge-þicgan, be-gitan, be-gietan, be-gytan, hédan, a-récen, ge-récen, getan, a-getan, gitan, ā-gitan, an-gitan, bi-gitan, be-geten, ge-hédan, ge-sleán, an-fón</i>	28
7	Приблизитися, досягнути	<i>grétan, ge-grétan, hrinan, rácen, a-récen, ge-récen, ge-récean, tillan, ge-tillan, be-geten, ge-hédan, ge-folgian, feolan, fiolan, felan, ge-sleán</i>	16
8	Обійняти, тримати в обіймах	<i>clyppan, be-clyppan, bi-clyppan, ymb-clyppan, fæðmian, be-fæðman, ofer-fæðman, ymb-fæþmian, frígian, ge-frígian, healdan, á-healdan, an-healdan, be-healdan, ge-healdan, ge-haldan, to ge-healdenne, haf-enian, clencan, be-clencan</i>	20
9	Знищити	<i>for-niman, of-beátan, tó-beátan, a-getan, full-sleán, of-slean, tó-sleán, for-cnidan</i>	8
10	Схопити розумово, зрозуміти, осягнути	<i>læccan, læccean, ge-læccan, ge-læccean, æt-fón, grípan, an-fón</i>	7
11	Вкрасти	<i>under-fón, reáfian, under-niman</i>	3
12	Бити, стукнути, битися, стукнутися	<i>hrinan, beátan, a-beátan, ge-beátan, be-drifan, a-strícan, be-wrecan, bi-wrecan, sliccan, sleán, a-sleán, be-sleán, for-sleán, gesleán, þurh-sleán, swingan, swípian, sweopian, swíppan, cnídan, for-cnídan, cnossian, drepan, plættan</i>	24

Продовження табл. 3

1	2	3	4
13	Ласкати, ніжно до-торкатися	<i>smacian, ge-smacian, þaccian, ge-þaccian</i>	4
14	Прилипати, приста-вати	<i>clɣfian, clɣfigan, clifan, óþ-clifan, cleofian, clifian. cliofian, clɣfian, æt-cliflan, felgan, æt-felgan, be-felgan, ge-felgan, æt-fyligan, feolan, æt-feolan, fiolan, æt-fiolan</i>	18
15	Намацувати, йти навпомацки	<i>félan, ge-félan, grápian, grópián</i>	4
16	Схопити, стиснувши	<i>grípan, be-grípan, for-grípan, ge-grípan, læccan, læccean, fón, to fónne, be-fón, bi-fón, ymb-fón, healdan, niman, hafenian, clencan, be-clencan</i>	16
17	Позбавляти, відні-мати, відбирати	<i>for-grípan, óþ-grípan, be-reáfian, a-niman, æt-niman, for-niman, ge-niman, a-getan, ā-gítan, a-wrecan, a-teón, on-teón, wiþ-teón, be-sleán</i>	14
18	Ударяти ногою, штовхати; брикати	<i>beátan, spearnlian, sporetan, sporman, spurman, spornettan, steartlian</i>	7
19	Принести	<i>feccan, feccean, fæccan, ge-feccan, ge-feccean, fætian, fetian, fetigean, fetigan, ge-fetian, ge-fetigan, ge-fetigean, be-wrecan, bi-wrecan</i>	14

11 синонімічних рядів виокремлено у ЛСП чуттєвого сприйняття на смак за доміантними диференційними ознаками: 1) „пробувати, розрізнати на смак”; 2) „пожирати, поглинати”; 3) „ковтати, проковтнути”; 4) „кусати, рвати зубами”; 5) „їсти, пити”; 6) „жувати, пережовувати їжу”; 7) „напитися до сп’яніння”; 8) „годувати, вигодовувати”; 9) „відсорбувати, сорбати”; 10) „насолоджуватися, отримати задоволення від їжі”; 11) „смоктати, висмоктувати” (див. табл. 4). З таблиці 4 видно, що велику кількість лексем має синонімічний ряд з доміантною ознакою „їсти, пити”. Синонімічні ряди 9 і 11 містять мало синонімів.

**Синонімічні ряди давньоанглійських сенсорних дієслів
сприйняття на смак**

№	Домінантна ознака синонімічних рядів	Компоненти синонімічних рядів	Всього
1	2	3	4
1.	Пробувати, розрізнати на смак	<i>býrgan, býrian, býrgan, býrgean, býrigean, beorgan, a-byrgan, a-byrgean, a-byrian, ge-býrgan, ge-birgan, ge-birigan, on-bitan, smæccan, smecgan, ge-smæccan, gesmecgan, ge-suppan, on-birgan</i>	19
2.	Пожирати, поглинати	<i>for-niman, for-nyman, a-bitan, feormian, swelgan, ge-swelgan, for-swelgan, for-sweolgan, of-swelgan, etan, fretan, ge-etan, þicgan, for-glendrian, for-gleddrian, for-slitan, þecgan, ā-þecgan, ge-þecgan</i>	19
3.	Ковтати, проковтнути	<i>cwolstan, for-cwolstan, swelgan, geswelgan, for-swelgan, for-sweolgan, of-swelgan, glendran</i>	8
4.	Кусати, рвати зубами	<i>bitan, a-bitan, ge-bitan, gnagan, be-gnagan, for-gnagan, slitan, of-slitan, for-slitan, gehwyrfnian</i>	10
5.	Їсти, пити	<i>býrgan, a-bitan, etan, to etanne, fretan, ge-etan, þurh-etan, under-etan, drincan, to drincenne, ge-drincan, þicgan, þignan, brúcan, to brúcanne, ge-brúcan, for-glendran, mésan, gnagan, frecian, a-cweorran, efen-etan, efn-etan, scencan, bi-scencan, forþ-scencan, reordan</i>	27
6.	Жувати, пережувувати їжу	<i>ceówan, to ceówenne, be-ceówan, bi-ceówan, for-ceówan, ge-ceówan, tó-ceówan, eodorcan, edorcan, ed-recan</i>	10
7.	Напитися до оп'яніння	<i>drincan, á-drincan, be-drincan, for-drincan, in-drincan, ofer-drincan, drencan, for-drencan, ge-drencan, ge-indrencan, geond-rencan, ofer-drencan, on-drencan</i>	13

Продовження табл. 4

1	2	3	4
8.	Годувати, вигодувати	<i>feormian, ge-feormian, metsian, mésan, reordian, ge-reordan, ge-reordian, fēstrian, ge-fēstr[i]an, fōstrian</i>	10
9.	Відсьорбувати, сьорбати	<i>súpan, be-súpan, ge-súpan, reordian, éfen-gereordian</i>	5
10.	Насолоджуватися, отримати задоволення від їжі	<i>feormian, ge-feormian, brúcan, to brúcanne, ge-brúcan, smacian, ge-reordan, ge-reordian</i>	8
11.	Смоктати, висмоктувати	<i>ge-súpan, súcan, a-súcan, sùgan, a-sùgan</i>	5

Оскільки в системі давньоанглійських дієслів ЛСП чуттєвого сприйняття на нюх містило незначну кількість СД і не було достатньо розвиненим, в ньому вдалося виокремити лише 5 синонімічних рядів за такими ознаками 1) „відчувати запах, нюхати”; 2) „виділяти запах, видихати”; 3) „вдихати запах”; 4) „димітися, палити”; 5) „смердіти” (див. табл. 5). Серед них місткий синонімічний ряд з ознакою „виділяти запах, видихати” і менш об’ємний з ознакою „смердіти”.

Таблиця 5

Синонімічні ряди давньоанглійських сенсорних дієслів ольфакторного сприйняття

№	Домінантна ознака синонімічних рядів	Компоненти синонімічних рядів	Всього
1.	Відчувати запах, нюхати	<i>sweccan, ge-sweccan, ge-stincan, tó-stincan, éðian</i>	5
2.	Виділяти запах, видихати	<i>stencan, stincan, stíman, stéman, stýman, smícan, smécan, smeócan, smocian, be-reócan</i>	10
3.	Вдихати запах	<i>ge-éþian, a-sworetan, sworetan, teón</i>	4
4.	Димітися, палити	<i>récan, geond-récan, smeócan, smícan, smécan, smocian</i>	6
5.	Смердіти	<i>geond-récan, reócan</i>	2

Отже, в підсистемі процесу чуттєвого сприйняття давньоанглійської мови нам вдалося виокремити та класифікувати 71 синонімічний ряд давньоанглійських дієслів на позначення п'яти основних видів чуттєвого сприйняття за домінантною диференційною ознакою. Встановлено якісні та кількісні характеристики синонімічних рядів, що уможлиблює чітко окреслити їх відмінності один від одного. Змодельовані структурні особливості підсистеми дієслів чуттєвого сприйняття в давньоанглійській мові потребують їх когнітивного осмислення для більш повного зображення картини динаміки англійських сенсорних дієслів, що є завданням нашого подальшого дослідження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Блумфилд Л. Язык / Блумфилд Л. ; под. ред. и с предисл. М. М. Гухман ; [пер. с англ. Е. С. Кубрякова, В. П. Мурат] ; коммент. Е. С. Кубряковой. – 2-е изд., стер. – М. : УРСС, 2002. – 606, [1] с. – (Лингвистическое наследие XX века).
2. Ищенко Н. Г. Словообразовательная синонимия в немецком языке : монография / Ищенко Н. Г. – К. : Издательский центр КНЛУ, 2000. – 351 с.
3. Ищенко Н. Г. До питання синонімії як універсального мовного явища / Н. Г. Ищенко // Проблеми семантики слова, речення та тексту : зб. наук. пр. – К. : КНЛУ, 2000. – № 4. – С. 195–199.
4. Колосова Е. И. Грамматическая синонимия у звукоподражательных глаголов / Е. И. Колосова // Русская и сопоставительная филология : исследования молодых ученых / отв. ред. Н. А. Андримонова. – Казань : Казан. гос. ун-т им. В.И.Ульянова-Ленина, 2004. – С. 72–77.
5. Колосова Е. И. Об исследовании глагольной синонимии / Е. И. Колосова // Бодуэн де Куртенэ и современная лингвистика : Бодуэновские чтения : междунар. науч. конф., 11–13 декабря 2001 года : труды и материалы : в 2 т. / под общ. ред. К. Р. Галиуллина, Г. А. Николаева. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 2001. – Т. 1. – С. 77–78.
6. Колпакова Г. В. Синонимия в лексикографии : сб. науч. трудов / Г. В. Колпакова // Сопоставительная филология и полилингвизм : материалы всерос. научно-практич. конф., 29–31 октября 2002 года. / под общей ред. А. А. Аминовой, Н. А. Андримоновой. – Казань : КГУ, 2003. – С. 95–102.

7. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику / Дж. Лайонз ; [пер. с англ. яз., под ред. и с предисл. В. А. Звегинцева]. – М. : Прогресс, 1978 (1992). – 543 с.
8. Лайонз Дж. Язык и лингвистика : Вводный курс (с вопросами и упражнениями) / Дж. Лайонз ; [пер. с англ. И. А. Муравьевой и Е. Г. Устиновой]. – 2-е изд. – М. : УРСС, 2009. – 320 с.
9. Левицкий В. В. Синонимы в языке и речи / В. В. Левицкий // Иностранные языки в школе. – 1969. – № 1. – С. 16–20.
10. Мітіна О. М. Синонімія в пенітенціарній лексичній підсистемі сучасної англійської мови (функціонально-стилістичний аналіз) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / О. М. Мітіна. – Харків, 2002. – 18 с.
11. Стернин И. А. Общее языкознание / Стернин И. А. – М. : СТ-Восток-Запад, 2007. – 408 с.
12. Gauger H.-M. Zum Problem der Synonyme : avec un résumé en français: apport au problème des synonymes / Gauger Hans-Martin. – Tübingen : Tübinger Beiträge zur Linguistik, 1972. – 149 p.
13. Lutzeier P. R. Linguistische Semantik / Lutzeier P. R. – Stuttgart : J. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung, 1985. – 193 S.
14. Ullmann S. Meaning and Style : Collected Papers / Ullmann S. – Oxford : Blackwell, 1973. – 175 p. – (Language and Style Series, 14).

*Світлана Кійко
(Чернівці)*

ОМОНИМІЯ В МОВЛЕННІ: ТИПОЛОГІЯ Й ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Анотація: Висвітлене явище розширення мовної омонімії в тексті. Подано систему й типологію текстової омонімії. Розглянуто механізми її виникнення. Описано основні підходи до інтерпретації морфологічної, синтаксичної і прагматичної омонімії.

Ключові слова: *мовна омонімія, мовленнєва омонімія, текст, омофонія, граматична омонімія, синтаксичні конструкції.*